

Akwụkwọ Daniel—Nọmba Otu Nari na Iri Asatọ na Anọ

Ụbọchị Izu Ike na Mbata n'Anụ Ahụ: Nkume Isi nke Usoro Ika Akàrà nke ndị Millerite

Jeff Pippenger
2024-04-14

Ọnwụnwá ikpeazụ maka ọgbọ ndị Millerite, ndị dara n'usoro nnwale ahụ, malitere n'afọ 1856, site n'ibjariute nke ihè mbara amụba banyere “oge asaa” nke Levitikos iri abụọ na isii. Site n'afọ 1856 ruo 1863 ozi Laodisia kpọrọ akara oge ikpeazụ n'ime oge ahụ nke malitere site n'ibjariute nke mmụọ-oziri nke atọ n'ubochi Oktoba 22, 1844. Oge ahụ ka amaokwu iri na atọ ruo iri na ise nke Daniel isi nke iri na otu na-anochi anya ya.

A na-akọwa oge ahụ site n'ọ bughị naanị amaokwu ndị ahụ, kama kwa site n'akuko ihe mere eme nke mezuru amaokwu ndị ahụ, nakwa site n'amà mpaghara ala nke Panium, nke bukwa Caesarea Philippi. Kraịst gara Caesarea Philippi n'uzo e zubere kpomkwem obere oge tupu obe ahụ, ma obe ahụ na-anochi anya iwu Sọnde, nke amaokwu nke iri na isii na-anochi anya ya. N'ubochi Oktoba 22, 1844, Ọdum nke ebo Juda kowaputara ozizi nke Ubochi Izu Ike n'ihè puru iche. Mgbe ahụ, na njedebe nke usoro nnwale ahụ, Ọ webatara mmụba nke ihe omuma banyere “oge asaa,” ma “oge asaa” nke Levitikos iri abụọ na isii bu ozizi nke Ubochi Izu Ike. Ọ bu iwu Ubochi Izu Ike nke izu ike ala ahụ nke bu ihe yiri kpomkwem iwu Ubochi Izu Ike nke ndi mmadu na-ezu ike. Amuma oge nke afọ puku abuo na nari ise na iri abuo na nke afọ puku abuo na nari atọ abuo ahụ kwusiri n'ubochi Oktoba 22, 1844.

Oge ikpeazụ nke usoro ule ahụ, site n'afọ 1856 ruo 1863, bu mkpughe ka ukwu banyere ubochi Izuike, nke e tinyere n'ihè puru iche na mbido usoro nke ika akara na nke ule. Akuko ihe mere eme nke mmezu nke amaokwu nke iri na atọ ruo nke iri na ise nke Daniel iri na otu na-anochi anya oge ule ahụ ebe a na-etinye akara Chineke ruo mgbe ebighi ebi n'elu puku iri na anọ na puku anọ. N'akuko ihe mere eme ahụ ka a na-ejikota mkpara abuo nke Ezekiel. Njikota nke mkpara abuo ahụ na-anochi anya ijikota Chineke na mmadu, ozizi nke na-enwu n'ihè puru iche n'akuko ihe mere eme ahụ bu ozizi nke mbata n'anụ ahụ.

N'ihie nke a, mgbe Pita kowara Kraịst di ka Okpara Chineke na Sizaria Filipi, o na-ekweta na Kraịst, di ka Okpara Chineke, nochiri anya odidi Ya abuo—ibu Okpara Chineke di nsọ, onye were anụ ahụ mmadu n'ahụ Ya, ma site n'ime nke a burukwa Okpara nke mmadu.

“Ka ndi na-eso uzọ ahụ na-enyocha amuma ndi gbara àmà banyere Kraịst, e webatara ha n'ime mmekorita nsọ na Chineke, ha wee mụta banyere Onye ahụ nke rigoro n'eluigwe ka o mezue oru ahụ Ọ malitere n'ụwa. Ha ghotara eziokwu ahụ na n'ime Ya ka ihe omuma di, nke o dighi mmadu obula, ma e wezuga enyemaka sitere n'aka ike Chineke, puru ighota. Ha chorọ enyemaka nke Onye ahụ ndi eze, ndi amuma, na ndi ezi omume buru amuma banyere Ya. N'itunanya, ha guru ma gugharia nkowa amuma nile banyere agwa na oru Ya. Lee otu ha siri

ghoṭa Akwukwo Nso amuma n'uzo na-edoghi anya! lee otu ha siri di nwayo n'inabata nnukwu eziokwu ndi ahụ gbara àmà banyere Kraist! Ka ha na-ele Ya anya n'ime iweda onwe Ya ala, mgbe O jere ije dika mmadu n'etiti mmadu, ha aghoṭaghi ihe omimi nke idi mmadu Ya, odidi abuo nke odidi Ya. E jidere anya ha, nke mere na ha aghoṭaghi nke oma idi chi n'ime idi mmadu. Ma mgbe Mmuo Nso mere ka a mune ha ihè, lee otu ha siri nwee aguu ihu Ya ozo, na itinye onwe ha n'ukwu Ya!" The Desire of Ages, 507.

Oktoba 22, 1844 ruo 1863 na-anochi anya oge e ji akara ndi ahụ di otu nari puku na iri anọ na anọ. Oge ahụ malitere mgbe e mere ka ubochi izu ike puta ihè dika eziokwu puru iche n'etiti otutu eziokwu ndi a kpoṅheere n'oge a na-etinye akara. Oge ahụ malitekwaro ifu opi nke asaa, nke na-egosi mgbe ihe omimi nke Chineke ga-emezu.

Ma n'ubochi nke olu nke mmuo-ozu nke asaa, mgbe o ga-amalite ifu opi, a ga-emezu ihe omimi nke Chineke, dika O gwara ya ndi ohu Ya bu ndi amuma. Mkpughe 10:7.

Mmuo-ozu nke asaa bukwa ahuhu nke ato, n'ihu na ikà akara na-eme n'akuko ihe mere eme n'oge agha nke Islam no n'oru. O buru na Adventizim nke ndi Millerite ekwesio ntukwaso obi n'oge sochiri Oktoba 22, 1844, a gaara ahapu Islam nke e jidere azu na Ogost 11, 1840.

"O buru na ndi Adventist, mgbe nnukwu ndakpo olileanya nke afo 1844 gasiri, esiriwo ike jidesie okwukwe ha ike ma soro onu n'otu gaa n'ihu n'ime nduzi mmeghe nke Chineke, na-anabata ozi nke mmuo ozi nke ato ma jiri ike nke Mmuo Nso kposaa ya nye uwa, ha ga-ahula nzoputa nke Chineke; Onyenwe anyi ga-ejiwo ike di ukwu ruo oru onu na mbo ha, a gaara emechala oru ahụ, Kraist onwe Ya gaara abjawori ugbu a inabata ndi Ya ka ha nata ugwo oru ha. Ma n'oge obi abuo na ejighi n'aka nke sochiri ndakpo olileanya ahụ, otutu n'ime ndi kwere na obibia ahụ hapuru okwukwe ha.... N'uzo di otu a ka e si gbochie oru ahụ, a hapukwa uwa n'ochichiri. O buru na otu Adventist dum ejikotala n'elu iwu Chineke na okwukwe Jizos, lee ka akuko anyi gaara adi iche nke ukwu!" Evangelism, 695.

N'ubochi Oktoba 22, 1844, opi nke asaa malitere ida, opi Jubili kwa malitekwaro ida.

I ga-agukwara onwe gi sabbath asaa nke afo, ugboro asaa nke afo asaa; oge nke sabbath asaa nke afo ahụ ga-abukwara gi iri afo anọ na itoolu. Mgbe ahụ, i ga-eme ka opi jubili fuo n'ubochi nke iri nke onwa nke asaa; n'ubochi mkpuchi mmehie ka unu ga-eme ka opi fuo n'ala unu niile. Unu ga-edokwa afo nke iri ise nso, kposakwa nnwere onwe n'ala ahụ niile nye ndi bi n'ime ya niile: o ga-abu jubili nye unu; onye obula ga-alaghachikwuru ihe nketa ya, onye obula ga-alaghachikwurukwa n'ezinulo ya. Leviticus 25:8-10.

Mgbe oge nke akara nke nari puku iri anọ na anọ putara malitere, e nwere opi nke na-akowaputa na agha nke Alakuba mezuru eruola, e nwekwara opi nke na-ekwusa nnwere onwe nye ndi buwo ohu nke mmehie. Otu opi na-akowa akuko ihe mere eme nke mputa, nke ozokwa na-anochi anya ahumahụ ime mmuo nke ndi ahụ bu ndi ogbugba ndu nke ubochi ikpeazu. A na-ewepu ohu ha mgbe e jikotara mmadu ha na Odidi Chukwu Ya ruo mgbe ebighi ebi. Ahiri n'elu ahiri, opi abuo ahụ bu otu Opi, n'ihu na a na-afu opi Jubili naani n'Ubochi Mkpuchi Mmehie, ma Ubochi Mkpuchi Mmehie na-amalite mgbe a furu opi nke asaa nke ahuhu nke ato. Ozizi nke nochiri anya opi abuo ahụ n'ime mmeghari Millerite bu ihè nke Sabbath. Ihè nke na-anochi anya Opi abuo ahụ n'ime

ubochi ikpeazu ndi a bu ozizi nke mbata n'anụ ahụ. Ahiri n'elu ahiri, Sabbath na ozizi nke mbata n'anụ ahụ bu otu ozizi ahụ.

Nkwuputa Pita mere ka a mata Mesaya ahụ, nakwa Okpara Chineke. Mesaya ahụ bu Okpara Chineke. Mesaya ahụ bu Onye Okike nke ubochi izu ike na-anochi anya ya.

“Pol ahutubeghi Kraist anya mgbe O biri n'elu uwa. N'ezie, o nula banyere Ya na oru Ya, ma o nweghi ike ikwere na Mezaia ahụ e kwere na nkwa, Onye Okike nke uwa nile, Onye na-enye ngozi nile, ga-aputa n'elu uwa dika mmadu nkiti.” Sketches from the Life of Paul, 256.

Ubochi Izu-ike na-akowa Onye Okike, ma Onye Okike ahụ bu Kraist ahụ Pita kporo aha. Okpara Chineke ahụ, onye Pita kporo aha, bu Ya jikotara onwe Ya na anụ ahụ mmadu iji buru Okpara nke mmadu. Okpara Chineke na-anochi anya nnabata-anuahu.

“Kraist wetara umu nwoke na umu nwanji ike imeri. O biara n'uwa a n'udi mmadu, ibi di ka mmadu n'etiti mmadu. O weere n'ahu Ya ibu oru ndi di n'ime odidi mmadu, ka e wee nwalee Ya ma tuo Ya onwunwa. N'ime mmadu Ya, O bu onye okè nke odidi Chineke. N'ime inochi Ya n'ahu mmadu, O nwetara n'echiche ohuru aha ahụ bu Okpara Chineke. Mmuo ozi gwara Meri, si, 'Ike nke Onye Kachasi Elu ga-ekpuchi gi: ya mere kwa ihe nsọ ahụ a ga-amu site n'ime gi ka a ga-akpo Okpara Chineke' (Luke 1:35). N'agbanyeghi na O bu Okpara nke mmadu, O ghoru Okpara Chineke n'echiche ohuru. N'uzo di otu a ka O guzoro n'uwa anyi—Okpara Chineke, ma site n'amumu Ya e jikotara Ya na agburu mmadu.” Selected Messages, book 1, 226.

Na Sisaeria Filipai, nkwuputa ugboro abuo nke Pita nochiri anya puku mmadu otu nari na iri ano na ano ndi na-aghota na Jizos bu Kraist ahụ, Okpara Chineke, na ozizi nke Ubochi Izuike nke e mere ka o puta ihe n'afọ 1844, tinyere ozizi nke ime mmadu nke a na-amata n'ubochi ikpeazu. Ihe nke eziokwu ahụ ugboro abuo ka e meghere na mbido na na njedebe nke oge akara ahụ, dika akuko ihe mere eme nke akara ahụ site n'Oktoba 22, 1844 ruo 1863, na akuko ihe mere eme nke olu abuo nke isi nke iri na asato nke Mkpughe na-agba akaebe.

N'ime ma ahiri Millerite nke usoro nke ikara, na ahiri amuma nke ikara ahụ di na Mkpughe iri na asato, e nwere ule n'isi njedebe nke oge ahụ ebe a na-egosi otu igwe dika ndi-amaghi ihe n'ime umuagboghọ-amaghi nwoke, dika o di site n'afọ 1856 ruo 1863, ma a na-egosikwa otu igwe dika ndi-amamihe n'ime umuagboghọ-amaghi nwoke, site na Julai 2023 ruo n'iwu ubochi Sonde nke na-abia ngwa ngwa. Oge ikpeazu ahụ nke ule na-emeghari mmalite oge ahụ. Otu mmuo ozi ahụ nke ridatara na Septemba 11, 2001 bjarutere dika Maikele ikpo ndi nwuru anwu ka ha bia na ndu n'afọ 2023, ufodu banye na ndu ebighi ebi, ufodukwa banye na onwu ebighi ebi. Mgbe O bjarutere, O duru ndi Ya laghachi n'ntoala. Ufodu juru iga ije n'uzo ochie; ufodu na-aga ije n'uzo ochie. Ufodu na-ana nti n'olu opi; ufodu juru inu.

Otu a ka Onye-nwe-anyi kwuru, Guzonu n'uzo di iche iche, lekwasikwa anya, juokwa ajuju banyere uzo ochie nile, ebe uzo oma ahụ di, gagharikwa n'ime ya, unu ga-ahukwa izu-ike nye mkpuru obi unu. Ma ha siri, Anyi agaghi eje ije n'ime ya. Ozokwa, edobere m ndi nche n'elu unu, na-asi, Nanu nti n'olu opi ahụ. Ma ha siri, Anyi agaghi anu nti. Jeremiah 6:16, 17.

Ozi a na-anochi anya ya site n'ojà nke ndị nche na-afụ bụ nke nwere akụkụ abụọ. O bụ ojà nke asaa nke Islam na ojà Jubili nke ntòhapụ. O bụ ozi nke njikòta nke Chi na mmadụ, nke a na-emezu site n'ihe omimi nke ibụ mmadụ, ma nke na-emeputa agwa a kwadebere maka akara nke Chineke, nke bụ Ụbọchị Izuike. Ozi ahụ, orụ ahụ, na onọdu ndị jikọtara ya na oge ikpeazụ ahụ nke nsọchi akara, nke malitere n'ọnwa Julai 2023, afọ iri abụọ na abụọ mgbe 2001 gasiri, ka a na-anochi anya ya site n'amaokwu iri na atọ ruo iri na ise nke Daniel isi nke iri na otu, na site n'ileta Kraịst letara Caesarea Philippi n'ime Matiu isi nke iri na isii.

N'ilu banyere ụmụ agboghọ iri ahụ, ụmụ agboghọ niile dara n'ura n'oge ahụ e jiri chere. Jisọs gwara ndị na-eso ụzọ Ya na Lazaros na-ehi ura.

O siri ihe ndị a; ma mgbe ahụ o siri ha, Enyi anyị Lazaros na-arahu ura; ma aga m, ka m kpotee ya n'ura. Mgbe ahụ ndị na-eso ụzọ ya siri, Onyenweanyi, o buru na o na-arahu ura, o ga-adị mma. Ma Jisọs kwuru okwu banyere onwụ ya: ma ha chere na o na-ekwu maka izu ike n'ura. Mgbe ahụ Jisọs gwara ha n'ụzọ doro anya, Lazaros anwụola. Jọn 11:10–14.

Ná ngwụsị nke ụbọchị iri abụọ na otu, Daniel huru ohu ahụ, ma o nọ n'ura miri emi.

Mụ onwe m, bú Daniel, huru ohu ahụ: n'ihu na ndị ikom ahụ so m anoghi ahụ ohu ahụ; ma nnukwu ima jijiji dakwasiri ha, nke mere na ha gbapuru zoo onwe ha. Ya mere, a hapuru m naanị m, m wee hu nnukwu ohu a, ike o bula adighikwa foduru n'ime m: n'ihu na mma m gbanwere n'ime m buru nruru, ike o bula adighikwa m jidere. Ma anuri m olu okwu ya: mgbe m nuru olu okwu ya, mgbe ahụ anọ m n'oké ura n'ihu m, ihu m elekwasikwaara n'ala. Daniel 10:7–9.

Ndị àmà abụọ nke Mkpughe isi nke iri na otu, nooro nwuru anwu n'okporo áma ụbọchị atọ na okara, okpukpu nwuru anwu nke Ezikiel nokwa na ndagwurugwu ahụ. N'ụbọchị Julai 18, 2020, oge ichere nke onwụ ime mmụọ na ura ka e wetara n'elu ndị na-amaghi nwoke nke ngaghari ozi mmụọ ozi nke atọ. Afọ atọ gachara, usoro nke ikpote na ikwadebe ndị nke Chineke nke ụbọchị ikpeazụ di ka okoloto Ya na agha Ya di ike malitere. Mmụọ ozi ahụ nke ridatara n'ụbọchị Julai 18, 2020 kpughere eziokwu e mechiri emechi, dika ndi mmụọ ozi na-eme mgbe niile mgbe ha na-aridata.

Eziokwu o kpughere bu ahumahu nke oge nchere na nkuda mmụọ mbu. Ndị Chineke nke ụbọchị ikpeazụ ahụ gbasasiri n'oge ahụ, ma mgbe usoro nke ime ka ha teta rutere n'akuko ihe mere eme, a ga-achọ ka ha mata ma kweta na a gbasasiri ha nakwa na ha no n'oge nchere. E zigaziri mgbe ahụ otutu ndi mmụọ ozi, ma o bu otutu ozi, iji mee ka ozi nke oge nchere sie ike.

“N'oge di nso na njedebe nke ozi mmụọ ozi nke abuo ahụ, ahuru m nnukwu ihè si n'eluigwe na-enwukwasị ndi nke Chineke. Ihè ihè a na-amiputa yiri ka o na-enwu gbaa dika anyanwu. M wee nu olu ndi mmụọ ozi ka ha na-eti mkpu, 'Lee, Onye-Nwunye na-abia; putanu izute Ya!’”

“Nke a bu mkpu etiti abali, nke ga-enye ike n'ozu nke mmụọ-ozu nke abuo. E zigara ndi mmụọ-ozu site n'eluigwe ka ha kpotee ndi nsọ dara mba n'obi ma kwadebe ha maka nnukwu oru di n'ihu ha. Ndị ikom kacha nwee nka abughi ndi mbu natara ozi a. E zigara ndi mmụọ-ozu nye ndi di umeala n'obi, ndi e tinyere onwe ha n'oru Chineke, ma kpalie ha ike ibuli mkpu ahụ,

‘Lee, Nwoke-alu nwanyi na-abia; putanu izute Ya!’ Ndi e nyefere mkpu ahụ mere ngwa ngwa, ma n’ike nke Mmuo Nso kwusara ozi ahụ, ma kpotee umunna ha dara mba n’obi. Oru a adighi adabere n’amamihe na mmuta nke mmadu, kama n’ike nke Chineke, ndi nso Ya ndi nuru mkpu ahụ enweghikwa ike iguzogide ya. Ndi kacha buru ndi ime mmuo natara ozi a mbu, ndi ndi duru uzo n’oru ahụ na mbu bukwa ndi ikpezu natara ya ma nyere aka ime ka mkpu ahụ too, ‘Lee, Nwoke-alu nwanyi na-abia; putanu izute Ya!’”

“N’akuku nile nke ala ahụ, e nyere ihè banyere ozi nke mmuo-ozi nke abuo, mkpu ahụ wee mee ka obi puku mmadu di iche iche di nro. O gara site n’obodo ruo n’obodo, na site n’obodo nta ruo n’obodo nta, ruo mgbe e kpaliri ndi Chineke na-echere ya n’uzo zuru ezu. N’otutu uka, ekweghi ka e nye ozi ahụ, ma nnukwu igwe ndi nwere ama ahụ di ndu hapuru uka ndi a dara ada. E meputara oru di ike site n’aka mkpu etiti abali. Ozi ahụ na-enyocha obi, na-eduba ndi kwere ekwe icho ahumihe di ndu maka onwe ha. Ha maara na ha enweghi ike idabere n’ebe ibe ha no.” Early Writings, 238.

Obibia nke ozi nke Mkpu Etiti Abali n’ilu ahụ na-akowaputa mgbe otu abuo nke umuagboghọ na-amaghi nwoke ahụ na-egosiputa ma ha nwere mmanu. Ndi maara ihe nwere mmanu, ndi nzuzu enweghi ya. E mezuru ilu ahụ site n’oru Samuel Snow n’akuko ihe mere eme ndi Millerite, ma n’oru ahụ, e zulitere ozi Snow weputara, dika e sere ya n’isiokwu ya ndi e biputara n’akwukwo mbiputa ndi Millerite n’oge ahụ. Mgbe ahụ, mgbe o bjarutere n’ogbakọ maa uloikwuu Exeter, nke sitere n’August 12 ruo n’August 17, 1844, a na-anochitekwa anya oge nke n’ikpezu duru ndi no n’ogbakọ ahụ ka ha hapu ogbakọ ahụ wee kposo ozi ahụ.

E nwere “otu oge kpomkwem” mgbe ozi nke Mkpu Etiti Abali guzobere nke oma n’uju, ma n’oge ahụ, dabere n’elu ilu ahụ, oge ebere mechiri n’elu umu agboghọ ndi ahụ. Tupu “otu oge kpomkwem” ahụ eruo, e nwere “otu oge” mgbe a na-emeputa ozi ahụ. Kemgbe Julai, 2023, ozi nke Mkpu Etiti Abali anowo na-etolite, ma n’adighi ka mmezu nke ndi Millerite, e bufewo ozi ahụ gafee uwa tupu “mmechi nke oge ebere” ahụ. Mgbe oge ebere mechiri na njedebe nke nzuko Exeter, ozi ahụ wee gaa “n’akuku nile nke ala ahụ,” ma “e nyere ihè banyere ozi mmuo ozi nke abuo, mkpu ahụ wee gbazee obi puku mmadu. O si n’obodo ruo n’obodo, sitekwa n’obodo nta ruo n’obodo nta, ruo mgbe e tetara ndi na-echere Chineke n’uju.”

N’akuko ihe mere eme anyi nke ugbu a, ozi ahụ e bidoro ibiputa na Julai nke afọ 2023 eruola ugbu a n’otu nari na mba iri abuo n’uwa nile, ma edemede ndi na-anochite mmepe nke ozi Mkpu Etiti Abali dikwa ugbu a n’ihe kari iri asusu iri isii, a pukwara igu ma o bu gee edemede ndi ahụ nti.

Mkpughe nke Jizos Kraist, nke Chineke nyere ya, iji gosi ndi ohu ya ihe ndi ga-emezu n’oge na-adighi anya; o wee zipu ya ma mee ka a mata ya site n’aka mmuo-ozi ya nye ohu ya Jon: onye gbara ama banyere okwu Chineke, na banyere ama nke Jizos Kraist, na banyere ihe niile o huru. Ngozi nadiiri onye ahụ nke na-agu, na ndi ahụ nke na-anu okwu nile nke amuma a, ma na-edebe ihe ndi ahụ e dere n’ime ya: n’ihi na oge ahụ di nso. Mkpughe 1:1–3.

Ihè nke ozi a, di ka e ji isiokwu ndi ahụ nochite ya, ka mmadu abuo ruzuru n’ihe di ka onwa isii.

“O gwula ma e mee ka ndi ahụ puru inye aka na — mata ma nwee mmetuta banyere oru diiri ha, ha agaghi amata oru Chineke mgbe a ga-anu oké mkpu nke mmuo-ozi nke ato. Mgbe ihè

ga-aputa iji mee ka uwa nwee ihè, kama irigo inyere Onyenwe anyi aka, ha ga-achọ ikekọta ọrụ Ya gburugburu ka o kwekọọ n'echiche ha ndi warara. Ka m gwa unu na Onyenwe anyi ga-arụ ọrụ n'ọrụ ikpeazu a n'uzọ di nnoọ iche na usoro ihe ndi a na-ahukari, nakwa n'uzọ nke ga-emegide atumatu mmadu obula. A ga-enwe ndi no n'etiti anyi ga-achọ mgbe niile ijide ọrụ Chineke n'aka, ikwu obuna mmeghari ndi a ga-eme mgbe ọrụ ahụ na-aga n'ihu n'okpuru nduzi nke mmuọ-ozu ahụ nke na-esonyere mmuọ-ozu nke atọ n'ozu a ga-enye uwa. Chineke ga-eji uzọ na ihe ndi ga-eme ka a hu na O bu Ya n'onwe Ya ji ihe njikwa ahụ n'aka Ya. Ndi ọrụ ahụ ga-eju anya n'uzọ ndi di mfe nke O ga-eji mee ka ọrụ ezi omume Ya ruo ma zuo oke.”
Testimonies to Ministers, 300.

Odum nke ebo Juda ewetaworị ndi Ya nke ubochi ikpeazu ruo n'amaokwu nke iri na atọ ruo nke iri na ise nke Daniel iri na otu, mepee akuko ihe mere eme nke akuko ihe mere eme nke afọ 200 T.K. ruo 63 T.K., nakwa Matiu isi nke iri na isii, na akuko ihe mere eme nke nleta Kraist gara Sizaja Filipi. Ma amuma ndi ahụ ma akuko ihe mere eme nke mmezu ha kwekorọ n'akuku nke akwukwo Daniel nke e mechiri emechi ruo ubochi ikpeazu. Akwukwo Daniel na Mkpughe bu otu akwukwo, ya mere, n'ubochi ikpeazu, kpomkwem tupu oge amara emechie, a na-emepe Mkpughe nke Jizos Kraist, Mkpughe ahụ gunyekwara akuku nke Daniel nke metutara ubochi ikpeazu. Oge eruola maka mmechi nke nzuko omumu Exeter.

O wee si m, Akachila okwu nile nke amuma nke akwukwo a akara: n'ihu na oge ahụ adiwo nso. Onye na-adighi ezi omume, ya nogide na-emeghi ezi omume; onye ruru aru, ya nogide na-adi ruru aru; onye ezi omume, ya nogide na-eme ezi omume; onye di nsọ, ya nogide na-adi nsọ. Mkpughe 22:10, 11.

Anyi ga-aga n'ihu na omumu a n'isiokwu na-esonu.

Lee, ubochi na-abia, ka Onyenweanyi Chineke kwuru, na M ga-eziga oké unwu n'ala ahụ, o bughị unwu achicha, o bughikwa akpiri ikpo nkụ nke mmiri, kama o bu nke inu okwu nile nke Onyenweanyi: Ha ga-awaghari site n'osimiri ruo n'osimiri, sitekwa n'ugwu obuna ruo n'owuwa-anyanwu, ha ga-agba osọ ebe a na ebe ozọ ichọ okwu Onyenweanyi, ma ha agaghị ahụ ya. N'ubochi ahụ, umuagboghọ mara mma na umuokorobia ga-adaba n'ihu akpiri ikpo nkụ. Ndi na-anu iyi site na mmehie Sameria, ma na-asi, Chi gi, O Dan, di ndu; ma na-asikwa, Uzọ Biashiba di ndu; obuna ha ga-ada, ha agaghị ebilikwa ozọ ruo mgbe ebighi ebi. Emos 8:11–14.